

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1920 kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny konkurslag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje*), Åkerman, Klefbeck*), Rogberg, Alexander-son, greve Spens*), Edward Larson, Reuterskiöld, Walles, Lindley*), Hederstierna, Rehn, Söderberg, Carlsson i Solberga, Aarnseth*) och Billqvist.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 13 februari 1920 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition nr 82, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan omförmälda förslag till

- 1) konkurslag;
- 2) lag om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 3) lag om ackordsförhandling utan konkurs;
- 4) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 3—8, 10 och 11 §§ handelsbalken;
- 5) lag om ändrad lydelse av 23 kap. strafflagen;
- 6) lag om ändrad lydelse av 25 kap. 1 § rättegångsbalken;
- 7) lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden;
- 8) lag om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 18 september 1903 angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs;
- 9) lag om ändrad lydelse av 19—21 §§ i förordningen den 15 oktober 1880, innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteck-

ning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs;

10) lag om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad;

11) lag om ändrad lydelse av 2, 5, 6, 9, 11 och 12 §§ i förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvtagelse, så ock angående undanskiftande av egendom i död makes bo;

12) lag om ändrad lydelse av § 30 växellagen;

13) lag om ändrad lydelse av 39 § i lagen den 20 juni 1905 om köp och byte av lös egendom;

14) lag om ändrad lydelse av 37 § i lagen den 18 april 1914 om kommission, handelsagentur och handelsresande;

15) lag om ändrad lydelse av 17 § i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämming;

16) lag om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse;

17) lag om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

18) lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion;

19) lag om ändrad lydelse av 10, 20 och 29 §§ i lagen den 10 maj 1901 om inteckning i fartyg;

20) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 20 november 1845 i avseende å handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva.

Beträffande det närmare innehållet av de ifrågavarande lagförslagen får utskottet hänvisa till den kungl. propositionen jämte de därvid fogade utdragen av protokoll, förda i statsrådet och lagrådet.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förelagt två inom första kammaren väckta motioner, nämligen

nr 235 av herrar *Lamm* och *Boman* och

nr 237 av herr *Lind*.

Motionärerna hava hemställt om ändring i vissa delar av de framlagda lagförslagen. I fråga om vad motionärerna till stöd för sina yrkanden anfört, får utskottet hänvisa till motionerna.

I skrivelse den 8 maj 1906 hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte taga under överbägande, i vilka avseenden gällande konkurslag tarvade en omarbetning, därvid även frågan om införande i vår rätt av

bestämmelser om ackordsförhandling utan konkurs borde tagas under omprövning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kunde giva anledning. Sedan Kungl. Maj:t med föranledande av nämnda hemställan genom beslut den 21 juni 1907 uppdragit åt en kommitté att företaga en revision av gällande konkurslagstiftning, avlämnade nämnda kommitté den 20 november 1911 ett den 14 i samma månad dagtecknat betänkande, innefattande förslag till ny konkurslag och till lag om ackordsförhandling utan konkurs ävensom till andra därmed sammanhängande författningar. Över förslaget erhöles rådstuvurätterna och häradshövdingarna i riket tillfälle att yttra sig. Med hänsyn till i dessa yttranden mot kommittéförslaget framställda anmärkningar, ansågs detsamma icke böra i oförändrat skick läggas till grund för ny lagstiftning i ämnet, utan har förslaget inom justitiedepartementet underkastats överarbetning av två jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 september 1916 för fortsatt behandling av frågan om ny konkurslagstiftning tillkallade sakkunniga, vilka den 22 sistlidne september avgivit sitt den 7 juli 1919 dagtecknade betänkande.

Den nu föreliggande propositionen ansluter sig i huvudsak till berörda av de sakkunniga framlagda förslag. De viktigaste nyheterna i propositionen i förhållande till gällande rätt äro i korthet följande.

*Redogörelse
för förslagets
huvudsakliga
innehåll.*

Med avseende på *konkursförutsättningarna* har upptagits ett allmänt stadgande om insolvens såsom konkursgrund. Det stadgas sålunda, att gäldenär på yrkande av borgenär skall försättas i konkurs, om gäldenären på grund av eget erkännande eller rymning för skuld eller hos honom verkställd utmätning och vad med avseende därå förekommit eller på grund av andra inträffade omständigheter måste antagas vara på sådant obestånd, att han icke kan rätteligen betala sin gäld. De speciella konkursgrunderna i 2 § 2 mom. och 4 § i nu gällande konkurslag hava dock med vissa modifikationer bibehållits vid sidan av berörda allmänna föreskrift. Borgenär äger rätt att påkalla konkurs, även om hans fordran ej är förfallen eller klar. Samtliga dessa stadganden avse att möjliggöra gäldenärens försättande i konkurs på ett tidigare stadium, än för närvarande är görligt, och såmedelst förhindra, att gäldenären, innan konkursen kommer till stånd, skall hinna göra sig av med sina återstående tillgångar. — De i förslaget upptagna *återvinningsreglerna* äsyfta att bereda borgenärerna större möjlighet än för närvarande att till konkursboet återvinna egendom, som, efter det gäldenären kommit på obestånd, fränhänts boet genom gäldenärens åtgärder eller hos honom verkställd utmätning. Återgångstiderna hava sålunda väsentligen förlängts,

och de fall ökats, i fråga om vilka återgångstalan tillåtes. — Beträffande *konkursförvaltningen* hava ett flertal nya bestämmelser givits, för vilkas innehåll här nedan skall närmare redogöras. — Förslaget *konkursförfarande* överensstämmer, därest boet vid konkursens öppnande befinnes förslå till gäldande av konkurskostnaderna, i huvudsak med det nu gällande. Den viktigaste olikheten är, att anslagstiderna förkortats i syfte att möjliggöra ett snabbare slut på konkursen. En nyhet innehåller förslaget därutinnan, att om, då beslut om egendomsavträde meddelas, anledning föreligger till antagande, att boet icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, en förenklad procedur skall tillämpas. Förfarandet inskränkes för detta fall till att kungörelse om gäldenärens försättande i konkurs utfärdas samt gäldenärsed upptages. Därest ej senast vid edgången visas, att tillgångar finnas, eller säkerhet för kostnaderna ställes, avskrivs konkursen. Först i motsatt fall kommer det vanliga konkursförfarandet till stånd. Genom en sålunda anordnad fattigkonkurs åstadkommes, att borgenären, om gäldenären vid utmätning befunnits sakna tillgångar, kan genom gäldenärens edfästade av bo-uppteckningen få fastslaget, att så verkligt är förhållandet, och undgå det vanliga konkursförfarandet, som i dylikt fall blott innebär en onödig omgång och för borgenären ej medför någon betalning.

En av de viktigaste nyheterna i den kungl. propositionen är förslaget till lag om *ackordsförhandling utan konkurs*. För närvarande kan en gäldenär ej utan samtliga borgenärens samtycke åstadkomma ett underhandsackord och därigenom undgå konkurs. En borgenär kan genom att motsätta sig ett ackordsförslag, vars antagande skulle för såväl gäldenären som samtliga borgenärerna innebära en väsentlig fördel, framtvunga konkurs eller ock, vilket ej sällan inträffar, såsom villkor för sitt godkännande av ackordet kräva full betalning för sin fordran, till nackdel för övriga borgenärer. Den föreslagna lagen avser att råda bot på berörda missförhållande. Förslaget går i huvudsak ut på, att om en på visst sätt bestämd majoritet av borgenärerna skriftligen förklarar sig anse av gäldenären framlagt ackordsförslag antagligt, gäldenären äger att, ehuru konkurs ej föreligger, få till stånd en offentlig ackordsförhandling under konkursdomarens medverkan. Sedan sådan förhandling inletts, kan ackordsförslaget av borgenärerna antagas med samma majoritet, som finnes föreskriven för ackord i konkurs. Ackord, som antages, måste för att bliva bindande fastställas av konkursdomstolen. Det nya institutet skiljer sig således från ett underhandsackord däri, att det är ett tvångsackord, d. v. s. att ackordet kan komma till stånd även mot bestridande av en borgenärsminoritet, och från tvångsackord i

konkurs däri, att det kan komma till användning även utan att konkurs föreligger. Till undvikande av att borgenär, om ackord ej kommer till stånd, skall i återvinningshänseende komma i sämre ställning än om han sökt gäldenären i konkurs vid tiden för ingivandet av dennes ansökan om inledande av ackordsförhandling utan konkurs, samt att borgenär, som ej varit berättigad till kvittning, om ackord kommit till stånd, skulle komma att åtnjuta kvittningsrätt, då ackord ej åvägabringas utan gäldenären försattes i konkurs, hava bestämmelser införts, enligt vilka den avgörande tidpunkten i berörda hänseenden är ej konkursutbrottet utan beslutet om inledande av ackordsförhandling utan konkurs.

Prövostenen för, huruvida ett förslag till ny konkurslag är ägnat att läggas till grund för lagstiftning i ämnet, måste enligt utskottets mening i första rummet vara det sätt, varpå förslaget löst de svårigheter, vilka äro förenade med organisationen av konkursförvaltningen och kontrollen däröver. Det är på denna punkt, som den nuvarande ordningens brister kanske mer än på någon annan framträtt och verkat ogynnsamt. En genomgripande revision, som omgestaltar konkurslagen i dess helhet, synes icke böra företagas, med mindre man vunnit den övertygelsen, att i förevarande väsentliga hänseende de nya bestämmelserna i praktiken komma att medföra ett verkligt steg bort från de hittillsvarande missförhållandena.

Utskottet.
Konkurs-
förvaltningen.

Berörda missförhållanden bestå huvudsakligen däri, att förvaltningen ej sällan är föga sakkunnig, kontrollen ineffektiv och förvaltningskostnaderna för höga. Förvaltningens bristande sakkunskap beror i första hand därpå, att borgenärerna, enligt vad erfarenheten givit vid handen, ej ägna tillbörligt intresse åt de viktiga godmans- och sysslomannavalen, utan antingen helt underlåta att deltaga däri eller ock, vilket ofta är fallet, överlämna fullmakter åt utomstående, vilka erbjuda sig att i konkursen bevaka deras talan samt, sedan de på detta sätt hopsamlat ett så stort antal fullmakter, att de kunna bestämma borgenärernas beslut, utse sig själva till förvaltare. Det rådande fullmaktssystemet bidrager också väsentligen till, att konkurskostnaderna bliva oskäligt höga; huvudsyftet med fullmaktsinsamlandet är nämligen ofta nog att tillförsäkra förvaltaren ett rikligt arvode. Härtill kommer, att skilda fullmaktsinnehavare ej sällan vid förvaltarevalet förena sig om utseende av flera förvaltare än som i det förevarande fallet är av behovet påkallat. Ineffektiviteten av den nuvarande förvaltningskontrollen beror främst därpå, att rättens ombudsmannainstitutionen av olika anledningar ej

Brister i konkursförvaltningens nuvarande ordning.

visat sig motsvara de krav, som måste ställas på kontrollorganet i konkursen. Och stadgandet i 44 § konkurslagen, enligt vilket borgenärerna beretts möjlighet att själva utse en eller flera personer för att granska syssломännens förvaltning, har ingalunda förmått bidraga till en bättre kontroll, i det att nämnda stadgande blivit allenast en bestämmelse på papperet.

*Kommitténs
preliminära
förslag.*

Med avseende på systemet för förvaltnings- och kontrollorganens tillsättande skulle enligt ett av konkurslagstiftningskommittén under år 1910 uppgjort preliminärt förslag befogenheten att tillsätta förvaltare helt och hållet överlämnas åt konkursdomaren, som ägde att utse sådan, så snart konkurs uppstått. Borgenärerna skulle visserligen, om vid första borgenärssammanträdet borgenär gjorde framställning om utseende av annan förvaltare, erhålla tillfälle att vid sammanträdet yttra sig över denna framställning, men någon rätt att formellt påverka domarens beslut skulle de icke äga. Däremot skulle de hava att ensamma utse kontrollorganet, bestående av ett borgenärsutskott å en eller, med konkursdomarens medgivande, tre personer.

*Kommitténs
definitiva
förslag.*

I det slutliga kommittéförslaget föreslogs, att konkursdomaren, då konkurs uppstått, skulle utse förvaltare för hela konkursutredningen, men att, om å första borgenärssammanträdet minst tre fjärdedelar av de närvarande borgenärerna förenade sig om att föreslå viss annan person till förvaltare och förslagsställarne disponerade minst tre fjärdedelar av de närvarande borgenärernas röstetal, den sålunda föreslagne skulle förordnas till förvaltare i den av konkursdomaren utseddes ställe, därest icke de närvarande borgenärerna voro få och ägde ringa fordringar eller ock konkursdomaren fann förvaltningen icke lämpligen kunna anförtros åt den föreslagne. Rätt att utse kontrollorganet, som skulle utgöras av en eller, om konkursdomaren det medgav, tre gode män, skulle tillkomma borgenärerna.

*De sakkunnigas
förslag.*

I avseende å tillsättandet av förvaltnings- och kontrollorgan i konkursen intager de sakkunnigas förslag en ståndpunkt, som nära ansluter sig till nu gällande bestämmelser i detta ämne. Förvaltarna under konkursens huvudstadium skola sålunda liksom hittills utses av borgenärerna, och kontrollen över förvaltarna skall fortfarande utövas av en utav domstolsmyndighet — konkursdomaren, som på landet är härads hövdingen och i stad en ledamot av rätten — tillsatt rättens ombudsman.

Till avhjälpande av de bristfälligheter, som vidlåda det nuvarande sättet för utseende av förvaltningsorganen, hava i förslaget upptagits

bestämmelser om rätt för konkursdomaren att, för den händelse han finner den av borgenärerna valde förvaltaren olämplig, utse annan förvaltare i den valdes ställe, om straff för den, som å borgenärssammautträde i fråga, som rör boets förvaltning, utövar rösträtt för fordran med vetskap om att den, sådan den uppgivits, är oriktig samt om inskränkning av prioriterade borgenärers rösträtt i konkursen. — Kravet på en mera betryggande kontroll över förvaltningen har förslaget sökt tillgodosäkra genom ökade fordringar å rättens ombudsmans kvalifikationer — avseende att den utsedde skall förena juridisk insikt med praktisk erfarenhet —, en vidgad befogenhet för rättens ombudsman att deltaga i avgörandet av flera viktiga förvaltningsfrågor och skyldighet för förvaltaren att till ombudsmannen avgiva berättelser över åtgärder, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut och räkning över boets inkomster och utgifter jämte bankbesked. Borgenärerna skola även med ett av dem själva utsett organ, granskningsmännen, beredas tillfälle att utöva kontroll över förvaltningen. Ombudsmannens arvode skall bestämmas av konkursdomstolen på ansökan av ombudsmannen och ej, såsom för närvarande, efter föregående förslag av borgenärerna. — I syfte att hålla förvaltningskostnaderna inom skäligen gränser innehåller de sakkunnigas förslag, att antalet förvaltare skall bestämmas av konkursdomaren och att mer än en förvaltare ej må utses utan så är, att boet är av den omfattning och beskaffenhet, att förvaltningen icke lämpligen kan åt en anförtros. Förvaltarnas arvode skall enligt förslaget bestämmas av konkursdomstolen och ej, såsom för närvarande är förhållandet, av borgenärerna själva; hänsyn skall därvid tagas till det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet, varmed det utförts, samt boets omfattning.

Det nu för riksdagen framlagda förslaget ansluter sig i fråga om förvaltningens anordnande i huvudsak till de sakkunnigas förslag. Den viktigaste olikheten torde vara, att i propositionen förutsättningarna för rätten att utse mer än en förvaltare väsentligen skärpts; mer än en förvaltare får nämligen enligt propositionen ej utses, om det ej med hänsyn till boets omfattning eller beskaffenhet prövas oundgängligen nödvändigt.

*Kungl. Maj:ts
förslag.*

Över det till lagrådet remitterade förslaget, vilket i förevarande avseende i det väsentliga överensstämde med det för riksdagen nu framlagda, yttrade lagrådet, bland annat, följande:

Lagrådet.

»Den anordning av förvaltningen förslaget slutligen kommit att förorda står i det hela ganska nära den nuvarande konkurslagens.

Huruvida lämplig person utses till förvaltare beror — fränsett konkursdomarens befogenhet att utesluta uppenbart olämpliga personer — på borgenärernas eget intresse och urskiljning, men möjligheten för att valet snedvrides genom fullmaktssamling finnes kvar. Föreställningen att förvaltarna skulle komma att representera efter gäldenärernas yrken avpassade specialkunskaper och erfarenhet torde i de flesta fall icke komma att motsvaras av verkligheten. Även om dylika speciella insikter skulle erfordras för en god realisation av gäldenärens egendom, vilket sannolikt i regel icke är fallet, torde dock kretsen av dem, som kunna och vilja ifrågakomma till konkursförvaltare, bliva ungefär densamma som hittills och således ganska begränsad. Att förvaltningsorganen skulle på grund av de föreslagna lagbestämmelsernas införande i och för sig bliva mera kompetenta än för närvarande kan därför knappast förväntas.

Rättens ombudsmans uppgifter hava väsentligen ökat i omfattning och betydelse. Samtidigt som härigenom nödig lagkunskap och formell vana skulle tillföras förvaltningen torde hava åsyftats att hos rättens ombudsman framkalla ett starkare intresse för och en noggrannare tillsyn å förvaltningen än vad han för närvarande anses i allmänhet prestera. Det är också sannolikt, att rättens ombudsman kommer att i väsentligt högre grad än nu i regel lära ske följa hela gången av förvaltningen, och detta innebär onekligen ett visst moment av kontroll. Men å andra sidan är det uppenbart, att den, som har att deltaga uti eller själv avgöra alla viktiga frågor, som anförtratts åt förvaltningen, icke tillika kan vara ett fullt opartiskt kontrollorgan. Snarare synes rättens ombudsmans ställning enligt förslaget kunna anses i huvudsak vara en av domaren utsedd förvaltares. Borgenärernas egna kontrollanter, granskningsmännen, torde ej få avsevärt större betydelse än motsvarande funktionärer enligt 44 § i gällande konkurslag. Den ökade kontrollen genom förslaget lära således icke bliva alltför stor.

Föreskriften angående antalet förvaltare har tydligen givits i syfte att nedbringa kostnaderna. Helt av godo är stadgandet dock icke. Stå tämligen jämnstarka borgenärsgupper mot varandra, kan det nog vara lämpligt, att båda deltaga i förvaltningen även där förslagets legala förutsättningar för flera förvaltare icke föreligga. Kostnadssynpunkten har här måst inkräkta på anordningens smidighet. Huru totalsumman av förvaltare- och ombudsmannaarvoden kommer att ställa sig i jämförelse med sammanlagda beloppet av motsvarande funktionärsarvoden för närvarande är svårt att förutsäga. Enbart den omständigheten att bestämmandet lägges helt i domstolens hand ger väl en viss säkerhet mot

oskäligen arvoden men sannolikt ej heller mera. Antagligen kommer en blivande ensamförvaltare att få större belopp än var och en för sig av flera sysslomän men mindre än alla tillsammans. Det är däremot mycket sannolikt, att arvodet till rättens ombudsman kommer att stegas. Därför talar redan den omständigheten att kompetensvillkoren utesluta en grupp av juridiskt bildade, vilka kunna antagas hava mindre arvodesanspråk än de, bland vilka rättens ombudsmän torde få utses enligt förslaget. Men därtill kommer, att rättens ombudsmans i hög grad vidgade åligganden sannolikt föranleda ökade krav på ersättning, vilka i sin tur kunna framkalla motsvarande anspråk från förvaltaren. Överhuvud är nog den reglering i detalj av själva förfarandet, som förslaget innehåller, ägnad att i många fall verka fördyrande. Om allt sammanlägges, synes det vara att vänta, att kostnaderna enligt förslaget i genomsnitt icke komma att understiga de nuvarande.»

Inom utskottet har, under anslutning i huvudsak till den av lagrådet framställda kritiken, anmärkts, att förslagets plan till förvaltningens organisation syntes lida av vissa grundfel, vilka svårigen kunde undgå att hämna sig i praktiken. Huvudtanken, sådan den utvecklats i de sakkunnigas betänkande, syntes vara, att till förvaltare i regel borde utses en fackman inom gäldenärens egen yrkesgren, medan den nödiga praktiskt juridiska förfarenheten skulle representeras av rättens ombudsman, vilken dock ej finge utses bland domstolens juridiskt bildade ledamöter eller eljest vid domstolen anställda personer. Åtminstone i fråga om större konkurser torde man hava tänkt sig, att någon ansedd utövare av juridisk privatpraktik skulle utses till ombudsman. I den mån förvaltarevalet verkligen komme att utfalla i förutsatt riktning, torde emellertid, särskilt med den betydande andel i befatningen med boets angelägenheter, som förslaget tilltänkt rättens ombudsman, följderna härav bliva, att den egentlige boutredaren komme att bliva just denne sistnämnde. För de uppgörelser, indrivningar, avyttringar realisationsvis och andra avvecklingsåtgärder, som tillkomma en konkursförvaltare, skulle han nämligen i regeln äga vida större förutsättningar i sin yrkeserfarenhet än den av borgenärerna tillsatte yrkesidkaren inom gäldenärens bransch. Men det arbete, en ansedd och framstående juridisk praktiker sålunda faktiskt utfört, komme domstolen säkerligen icke att kunna underlåta att vid arvodets bestämmande honorera i överensstämmelse med vad så högt kvalificerad arbetskraft för liknande uppdrag plägade betinga. Den nominelle förvaltarens ersättning torde å andra sidan härav röna inflytande i för honom förmånlig riktning.

Emellertid kunde det visserligen förväntas, att i verkligheten, liksom hittills i ständigt högre grad varit fallet, borgenärerna vid sitt förvaltareval i konkurser av mera avsevärd omfattning skulle vända sig till just den krets av personer, från vilken enligt förslagets syften rättens ombudsman borde tagas. I den mån så skedde, bleve, tvärtemot förslagets avsikter, resultatet en dubbling av förvaltarebeställningen, även i de fall, där principen att blott en förvaltare skulle väljas, kunde upprätthållas. Visserligen skulle den ene av de med denna förvaltning betrodde officiellt hava ställningen av kontrollant å den andres verksamhet, men i praktiken syntes, på sätt lagrådet anmärkt, det hela mera komma att taga karaktären av en samförvaltning utan kontrollorgan. Även i detta fall syntes det dessutom kunna förutses, att ansträngningarna att nedbringa förvaltningskostnaderna icke komme att krönas med synnerlig framgång.

Utskottet i dess helhet har icke kunnat känna sig övertygat om, att den förvaltningsordning, som förslaget innehåller, skulle visa sig i praktiken tillnärmelsevis motsvara de förväntningar om en bättre, snabbare och billigare konkursutredning, som måste kunna knytas till en så vittgående lagreform, som här föreslagits. Fastmera synes man kunna befara, att redan efter jämförelsevis kort tid man ånyo skulle se sig nödsakad att upptaga ämnet till förnyad revision.

Å andra sidan har inom utskottet enighet icke kunnat uppnås angående de nya riktlinjer, som borde uppdragas för lagstiftning i detta ämne.

Från vissa håll inom utskottet har framhållits, att den enda verkliga garantien för, att en konkursförvaltning skall bliva opartisk och väl fylla sitt ändamål, vore att, på sätt konkurslagstiftningskommittén från början föreslagit, anförtro åt konkursdomaren att utse förvaltare. Denne finge då icke sitt uppdrag från en majoritet av de vid valets förrättande representerade borgenärerna, vilket lätt föder en frestelse att framför allt bevaka dessas intressen, utan av den opartiske domaren, som endast har att tillse, att han erhåller den rätte mannen för uppdraget. En sålunda utsedd förvaltare blir icke längre en viss borgenärs man, utan han blir en person, som halvt handlar under ämbetsmannans ansvar. Ålade man därjämte konkursdomaren att själv följa förvaltningen och söka redan från början avvärja uppkommande tvistefrågor — en domare, som icke skulle spara sitt ingripande, till dess dessa tvister fått en sådan akut karaktär, att de icke kunna slitas på annat sätt än genom domstolens avgörande, utan som genom sitt övervakande av förvaltningen och sitt ständiga deltagande i strävandena att utjämna och förlika de delade meningar, som kunna uppstå — så synes man bäst tillgodose samtliga parter be-

rättigade intressen. På så sätt skulle jämväl skärpas domarens strävan att erhålla en skicklig förvaltare. Till en dylik anordning borde också, såsom av konkurslagstiftningskommittén jämväl föreslagits, fogas ett av borgenärerna utsett kontrollorgan, bestående av en eller flera personer, som hade att å deras vägnar följa den fortskridande förvaltningen och göra de erinringar, till vilka fog kunde förefinnas.

Från andra håll har man ställt sig mera tveksam till detta uppslag. Från åter andra håll har det med synnerlig styrka hävdats, att borgenärernas av ålder utövade rätt att tillvarataga sina intressen i konkursboet genom egna valda förtroendemän måste bibehållas.

Men i allt fall har enighet rått därom, att, i det läge ärendet kommit och med hänsyn till det motstånd, för vilket förstnämnda tanke varit föremål såväl från domares som köpmannarepresentanters sida, densamma svårligen kunde få aktualitet, förrän en allmän rättegångsreform skapat nya förutsättningar för dess genomförande.

Slutsatsen av vad sålunda kommit under övertvägande har synts utskottet böra bliva, att en genomgripande revision av konkurslagen för närvarande icke bör komma till förverkligande, utan en lägligare tidpunkt härför avvaktas.

Emellertid innehåller den framlagda kungl. propositionen, såsom av utskottets ovan inledningsvis lämnade översikt framgår, förslag till omdaning av andra viktiga konkursrättsliga institut än det nyss avhandlade. Bland dem äro särskilt att framhålla de s. k. konkursgrunderna eller förutsättningarna för en borgenärs rätt att begära gäldenären försatt i konkurs, samt vidare förutsättningarna för rätt till återvinning av egendom, som frånhänts boet genom gäldenärens transaktioner eller mot honom riktade exekutiva åtgärder före konkursutbrottet. Att gällande lag på båda dessa områden är behäftad med svåra och för borgenärernas utsikt till förnöjande ödesdigra brister, är allmänt erkänt. Vidare innehåller propositionen förslag till lag om ackordsförhandling utan konkurs. Härigenom skulle man i vårt land — i likhet med vad flerstädes utomlands med förmånligt resultat redan ägt rum — få en rättslig reglering för förhållanden, där avsaknaden av sådan för närvarande är synnerligen kännbar.

Den förberedande granskning, utskottet ägnat det kungl. förslaget i dessa punkter, har icke föranlett till några anmärkningar av principiell art eller eljest av större räckvidd. Tvärtom har förslaget i dessa delar i stort sett tillvunnit sig erkännande och anslutning. Betydelsen av ett genomförande av reformer enligt förslagets riktlinjer uti ifrågavarande

*Förslaget
i öfrigt.*

delar synes jämväl vara så stor, att, om följderna av ett avböjande för närvarande av en revision av konkurslagen i dess helhet måste bliva, att jämväl reformerna ifråga bleve för längre tid undanskjutna, utskottet skulle hava ställt sig vida tveksammare, huruvida ett dylikt avböjande vore det riktiga. Men utskottet har icke kunnat finna annat än att det mycket väl låter sig göra att, med någon överarbetning, inom den nuvarande konkurslagens ram inpassa bestämmelser av det föreslagna nya innehållet rörande konkursgrunder och återvinningsgrunder i stället för vad i dessa ämnen finnes i konkurslagens 1 och 3 kap. stadgat, samt vidare, att förslaget till lag om ackordsförhandling utan konkurs bör kunna tekniskt omläggas så, att det anpassar sig till gällande lag, särskilt om denna för ändamålet undergår en eller annan jämkning. Dessa lagändringar torde svårligen vara av mera krävande art än att förslag härom skulle kunna föreläggas redan nästföljande års riksdag.

Utskottet vill slutligen uttala, att det enligt utskottets mening vore önskligt, att den utredning angående införande av s. k. manifestationsed vid utmätning, som, enligt vad föredragande departementschefen yttrat, kommer att genom Kungl. Maj:ts försorg igångsättas, kunde företagas i samband med den utredning, som kan komma att föranledas av utskottets här ovan uttalade önskemål.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1:o) att riksdagen med förklarande, att ifrågasvarande proposition icke kunnat av riksdagen godkännas, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, efter verkställd utredning, för riksdagen framlägga förslag till dels ändring i nu gällande konkurslags bestämmelser om konkursgrunderna och återvinning till konkursbo i huvudsaklig överensstämmelse med det föreliggande förslaget i dessa delar, dels förslag till lag om ackordsförhandling utan konkurs;

2:o) att de i anledning av propositionen väckta motionerna måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under 1:o) här ovan.

Stockholm den 4 maj 1920.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.